

บทที่ 2

ประวัติความเป็นมา การจัดแบ่งหน่วยงาน นโยบาย และภารกิจหลักของโรงงานยาสูบ

ประวัติความเป็นมาของโรงงานยาสูบ

คนไทยนิยมสูบบุหรี่มานานแล้ว โดยบุหรี่ที่สูบในสมัยก่อนผลิตโดยวิธีใช้ใบยาพื้นเมืองมาตากแห้งแล้วหั่นเป็นเส้นผอมวนควยใบตอง หรือใบจากตากแห้ง บุหรี่ต่างประเทศเริ่มมีจำหน่ายในประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2429 ซึ่งมีตัวแทนจำหน่ายได้แก่ บริษัทอังกฤษอเมริกันโทแมคโก บริษัทเฮนรีวอห์ บริษัทคูเปอร์แอนด์ จอนสตัน บริษัทฮอร์เนียวโอเรียนเต็ลสโตร์ บริษัทแองโกลไทย ฯลฯ บุหรี่ที่สั่งเข้ามาจำหน่ายมีตราพีค็อก (Peacock) อีเกิล (Eagle) ไพร์ท (Pirates) ทรีคาสเซิล (Three Castles) แคปสตัน (Capstan) 555 ฯลฯ เป็นต้น

ผู้เริ่มสร้างโรงงานมวนบุหรี่ขึ้นคนแรกในประเทศไทย คือ นายซี ปาปา ยานโนปูลิส ชาวกรีก ซึ่งเข้ามาประกอบกิจการค้ายาสูบในรัชกาลที่ 5 โดยใช้คนงานมวนบุหรี่ด้วยมือ ต่อมาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานเงิน 10 ชั่ง ให้ซื้อเครื่องจักรมวนบุหรี่จากประเทศเยอรมันจึงได้ผลิตบุหรี่โดยเครื่องจักรออกจำหน่าย เช่น ตราชมชื่น ทวีปัญญา หอมหวาน อัญมณี ฯลฯ ส่งไปขายถึง สิงคโปร์ ฮองกง ชัวเถา และเซี่ยงไฮ้ โรงงานนี้ปิดลงในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 1 เนื่องจากเครื่องจักรชำรุดทรุดโทรมมาก และขาดวัตถุดิบ คือใบยาจากประเทศกรีก

พ.ศ. 2462 บริษัทบูรพา ยาสูบ จำกัด เป็นโรงงานแห่งที่ 2 ที่ดำเนินกิจการค้านี้และมีบริษัทของชาวจีนที่ตั้งขึ้นมามีชื่อเสียงมากคือ บริษัทวางฮก ซึ่งใช้ใบยาเวอร์รี่เนีย ที่สั่งจากต่างประเทศมาทำการผลิต บริษัทเฮาะฮวง และบริษัทอื่น ๆ แต่บริษัทที่มีชื่อเสียงและสมรรถภาพในอุตสาหกรรมและการค้าประเภทนี้มากที่สุดคือ บริษัทยาสูบอังกฤษ-อเมริกัน (ไทย) จำกัด เรียกโดยย่อว่า บี.เอ.ที. ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2475 ซึ่งเค็มสั่งบุหรี่ยี่ห้อจากต่างประเทศเข้ามาจำหน่าย แต่เห็นว่ามันทุนสูงและเนื่องจากเหตุผลอื่น ๆ จึงตั้งโรงงานผลิตขึ้นในกรุงเทพฯ ฯ ในระยะแรกใช้ใบยาเมืองกาญจน์ ซึ่งเป็นใบยาพื้นเมืองผสมกับใบยาเวอร์รี่เนียต่างประเทศ ผลิตบุหรี่ยี่ห้อ Wind Mill (สีลม) Rice Boat (เรือข้าว) และ Peacock (นกยูง) ปรากฏว่าจำหน่ายสู้บริษัทคู่แข่งอื่นไม่ได้ จึงเปลี่ยนไปใช้ใบยาต่างประเทศล้วน ตั้งแต่ พ.ศ. 2477 เป็นต้นมา บุหรี่ของบริษัทได้รับความนิยมน และมีสถิติจำหน่ายสูงขึ้นเรื่อย ๆ จึงได้ขยายกิจการอย่างกว้างขวาง ขณะเดียวกันก็ได้ทดลองปลูก

ใบยาเวอร์รี่เนี่ยขึ้นในจังหวัดเชียงรายเป็นแห่งแรกด้วย

รัฐบาลได้ออกพระราชบัญญัติยาสูบฉบับแรกประกาศใช้เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2481 กำหนดให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมผลิตซิการ์เรต ต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมสรรพสามิตและเสียค่าธรรมเนียมใบอนุญาต ให้มีการปิดอาคารเสตมบ์ยาสูบและข้อกำหนดอื่น เพื่อควบคุมอุตสาหกรรมในประเภทนี้

ในปี 2482 สงครามโลกครั้งที่ 2 ในทวีปยุโรปได้แผ่ขยายเข้ามาในประเทศไทย รัฐบาลได้รับซื้อโรงงานยาสูบไทยของบริษัทบูรพา ยาสูบ จำกัด ที่สะพานเหลือง ถนนพระราม 4 (ต่อมาเป็นโรงงานผลิตยาสูบ 2 แล้วเปลี่ยนเป็นโรงเรียนยาสูบอุปถัมภ์ ปัจจุบันเป็นที่ทำการศาลแรงงานกลาง) บริษัทวางฮก บริษัทฮอฟฟ์ และโรงงานผลิตบุหรี่ ตำบลบ้านใหม่ของบริษัท บี.เอ.ที. ถนนเจริญกรุง (ปัจจุบันคือโรงงานผลิตยาสูบ 1) พร้อมกิจการเพาะปลูกใบยาของบริษัทนี้ด้วยเมื่อปี 2484 โดยมีเงื่อนไขให้เจ้าหน้าที่ บี.เอ.ที. เข้าร่วมบริหารงานต่อไปด้วย 10 คน จนถึงสิ้นปี โรงงานยาสูบที่รับซื้อไว้ทั้งหมดนี้รวมเรียกว่า "โรงงานยาสูบ กรมสรรพสามิต" ดำเนินงานตามระบบงานของบริษัท บี.เอ.ที. ในระยะแรกต้องประสบปัญหาหนี้การ และเมื่อเกิดสงครามมหาเอเซียบูรพา ระหว่างที่ทหารญี่ปุ่นยึดโรงงานด้วยความเข้าใจผิดนั้น เจ้าหน้าที่ บี.เอ.ที. บางคนถูกควบคุมตัวไว้ บางคนหนีออกนอกประเทศ เป็นเหตุให้ต้องหยุดดำเนินการ หลังจากทหารญี่ปุ่นถอนตัวออกไปแล้ว เจ้าหน้าที่ไทยได้เข้าดำเนินการ ในปี 2485 โรงงานยาสูบ กรมสรรพสามิต กระทรวงการคลัง ได้ย้ายไปสังกัดกรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม ตามประกาศพระราชกฤษฎีกาจัดวางระเบียบราชการกระทรวงอุตสาหกรรม ต่อมาในปี 2486 ได้กลับเข้าสังกัดกรมสรรพสามิต กระทรวงการคลังตามเดิม ซึ่งเป็นปีที่รัฐบาลประกาศใช้พระราชบัญญัติยาสูบ ให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมซิการ์เรตเป็นอุตสาหกรรมผูกขาดของรัฐในขณะนั้น โรงงานยาสูบประสบปัญหาขาดแคลนวัตถุดิบ และอุปกรณ์การผลิตต้องปิดโรงงานที่สะพานเหลือง และถนนวิหุ คงเปิดทำการที่บ้านใหม่เพียงแห่งเดียว

ปี 2489 เมื่อสิ้นสุดสงคราม บริษัท บี.เอ.ที. ได้ส่งเจ้าหน้าที่มาร่วมปฏิบัติงานตามเงื่อนไขเดิมต่อไปอีกระยะหนึ่ง กิจการยาสูบจึงเข้าสู่สภาพปกติ และเจริญขึ้นเป็นลำดับ ทั้งในปี 2491 ได้เปิดโรงงานที่สะพานเหลืองอีกแห่งหนึ่ง ได้ผลผลิตทั้งหมดเพิ่มมากกว่าปี 2489 ถึง 5 เท่า ทั้งนี้เพราะมีวัสดุอุปกรณ์ครบครันประกอบกับพนักงานมีความชำนาญมากขึ้นด้วย และปีนี้รัฐบาลได้ออนโรงงานยาสูบ กรมสรรพสามิต กระทรวงการคลัง ไปขึ้นกับสำนักงานรัฐมนตรีอยู่ในความควบคุมของคณะกรรมการเศรษฐกิจ เฉพาะในด้านการจำหน่ายยาสูบ

ปี 2492 รัฐบาลได้มีคำสั่งยกเลิกคณะกรรมการเศรษฐกิจ และให้โอนการจำหน่ายยาสูบกลับไปในคนสังกัดเดิม ในปีนี้ผู้แทนบริษัท บี.เอ.ที. ได้ยื่นคำร้องขอให้โรงงานยาสูบเพิ่มเงินเดือนแก่เจ้าหน้าที่ของบริษัทที่ปฏิบัติงานอยู่กับโรงงาน กับขออนุญาตส่งเจ้าหน้าที่ของบริษัทจากต่างประเทศเข้ามาฝึกงานเป็นครั้งคราว โรงงานยาสูบยินดีสนองความประสงค์ของบริษัท แต่ขอร้องให้บริษัทยกเลิกเก็บค่าธรรมเนียมในอัตรา 3 เพนนี ต่อใบยาที่ใช้ในการผลิตบุหรี่ทุกกิโลกรัมเสีย ผลการเจรจาไม่เป็นที่ตกลงกันบริษัทจึงถอนเจ้าหน้าที่กลับทั้งหมด เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2492 โรงงานยาสูบกรมสรรพสามิต จึงได้บริหารและดำเนินงานโดยเจ้าหน้าที่ไทยทั้งหมดอีกวาระหนึ่ง

ปี 2496 ย้ายศูนย์อำนวยการ จากถนนราชดำริไปอยู่ในอาคารโรงงานช่างกล เป็นการชั่วคราว ในบริเวณที่ดินตำบลคลองเตยที่ซื้อไว้ เมื่อปี 2493 มีเนื้อที่ประมาณ 641 ไร่ ปี 2497 โรงงานยาสูบได้เปลี่ยนสังกัดจากกรมสรรพสามิตเข้าสังกัดกระทรวงการคลังโดยตรง ปี 2501 ย้ายศูนย์อำนวยการมาอยู่ในอาคารสำนักงานใหญ่จนถึงปัจจุบัน โรงงานยาสูบได้ขยายกิจการทุกด้านตามความจำเป็นสำหรับอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ประกอบด้วยส่วนงานต่าง ๆ 18 ส่วนงาน ในสถานที่ทำการ นอกจากอาคารสำนักงานใหญ่ดังกล่าวแล้ว ยังมีอาคารที่ใช้เป็นที่ทำการของฝ่ายวิจัย โรงงานผลิตยาสูบ 3, 4 และ 5 โรงงานช่างกล โรงพิมพ์ โรงอบใบยา และอื่น ๆ สำหรับอาคารเดิมที่ตำบลบ้านใหม่ ปัจจุบันเป็นโรงงานผลิตยาสูบ 1 และยังมีโรงพยาบาลโรงงานยาสูบ ที่ถนนสาทร นอกจากนี้ยังมีสถานที่ทำการสำนักงานไร่ยาสูบอีก 8 แห่ง คือ เชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง แพร่ เพชรบูรณ์ หนองคาย นครพนม บ้านไผ่ (จังหวัดขอนแก่น) และสถานีทดลองยาสูบแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่อีก 1 แห่งด้วย

นับได้ว่ากิจการยาสูบได้กำเนิดขึ้นในเมืองไทยกว่าครึ่งศตวรรษ ภารกิจสำคัญของโรงงานยาสูบประการแรกคือ ผลิตบุหรี่ออกจำหน่ายให้เพียงพอับความต้องการของประชาชนทุกระดับ เพื่อลดความนิยมการบริโภคยาสูบต่างประเทศ และยาสูบไม่ถูกสุขลักษณะ กับรักษามาตรฐานคุณภาพบุหรี่แต่ละตราให้ถูกกับรสนิยมของผู้บริโภคอยู่เสมอ ทั้งพยายามหารายได้จาก การประกอบอุตสาหกรรมยาสูบนำส่งรัฐให้มากที่สุด ประการที่สองคือ ส่งเสริมการเพาะปลูกยาสูบพันธุ์ต่าง ๆ ให้ได้ปริมาณตามความต้องการ ทั้งให้มีคุณภาพดีเพื่อใช้ทำการผลิตบุหรี่ เปิดโอกาสให้ภาคเอกชนมีการส่งใบยาไปจำหน่ายต่างประเทศอันจะเป็นการลดดุลการค้า และส่งเสริมให้ราษฎรในท้องถิ่นต่าง ๆ มีรายได้เพิ่มขึ้นอีกทางหนึ่ง

การจัดแบ่งหน่วยงานของโรงพยาบาล

ตามประกาศกระทรวงการคลังว่าด้วยข้อบังคับเกี่ยวกับการบริหารงาน ของโรงพยาบาล ลงวันที่ 29 มีนาคม พ.ศ. 2503 โรงพยาบาลดำเนินการโดยมีนโยบายอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของคณะกรรมการอำนวยการโรงพยาบาล กระทรวงการคลัง ซึ่งประกอบด้วย

1. ปลัดกระทรวงการคลัง	ประธานกรรมการ
2. ผู้อำนวยการยาสูบ	กรรมการ
3. อธิบดีกรมสรรพสามิต	กรรมการ
4. อธิบดีกรมสรรพากร	กรรมการ
5. อธิบดีกรมวิชาการเกษตร	กรรมการ
6. อธิบดีกรมตำรวจ	กรรมการ
7. ผู้แทนกองทัพบก	กรรมการ
8. ผู้แทนกองทัพเรือ	กรรมการ
9. ผู้แทนกองทัพอากาศ	กรรมการ
10. เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ	กรรมการ
11. ผู้ทรงคุณวุฒิ 1 คน	กรรมการ

คณะกรรมการอำนวยการ จะเป็นผู้กำหนดและควบคุมนโยบาย ดูแลกิจการทั่วไป วางระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการบริหาร กำหนดอัตราเงินเดือน และค่าจ้างและพิจารณาอนุมัติงบประมาณ ส่วนรายละเอียดข้อบังคับเกี่ยวกับการบริหารนั้น ผู้อำนวยการยาสูบรับมาดำเนินการโดยมีรองผู้อำนวยการยาสูบ 3 คน คือ ด้านวิชาการและเสริมงาน ด้านปฏิบัติการ และด้านธุรการ ช่วยแบ่งเบารับผิดชอบไปคนละด้าน

โรงพยาบาล กระทรวงการคลังได้แบ่งส่วนงานต่าง ๆ ออกดังนี้*

1. สำนักอำนวยการ มีหน้าที่วางแผนงาน จัดรูปงาน ควบคุมและประสานงาน เพื่อให้กิจการของโรงพยาบาลดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ พิจารณาคัดตามตรวจรายงานของหน่วยงาน

*โรงพยาบาลจะมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างในการบริหาร ปัจจุบันยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จ คาดว่าจะนำโครงสร้างใหม่มาใช้ได้ครบทุกหน่วยงานในปีงบประมาณ 2530

ต่าง ๆ ทั้งในกรณีปกติ และกรณีพิเศษ ตรวจสอบเอกสารการบัญชีและตัวเงินของฝ่ายต่าง ๆ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค พิจารณาปัญหากฎหมาย จัดทำนิติกรรม และดำเนินอรรถคดีต่าง ๆ ใต้ส่วนคำร้องทุกข์ สืบสวนสอบสวนกรณีละเมิดวินัยและทุจริต พิจารณาวางมาตรการ และดำเนินการรักษาความปลอดภัยให้แก่ทรัพย์สินของโรงงานยาสูบ ประกอบด้วยหน่วยงานต่าง ๆ ดังนี้

- 1.1 สำนักงานเลขานุการ
- 1.2 สำนักงานผู้ชำนาญการ
- 1.3 สำนักงานนโยบายและแผน
- 1.4 กองกฎหมาย
- 1.5 กองตรวจบัญชี
- 1.6 กองรักษาความปลอดภัย
- 1.7 กองชื่อนามยี่ห้อและสาธารณสุข

2. ฝ่ายกลาง มีหน้าที่ดำเนินงานธุรการและสารบรรณทั่ว ๆ ไปของโรงงานยาสูบเป็นศูนย์บัญชาการของผู้ว่าราชการยาสูบ และสื่อกลางประสานงานทั้งภายในและภายนอก งานบุคคลสถิติควบคุมดูแลอาคารสถานที่ และทรัพย์สินภายในบริเวณโรงงานยาสูบ คลองเตย มีหัวหน้าฝ่ายเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ ขึ้นตรงต่อผู้ว่าราชการยาสูบ มีหน่วยงานในบังคับบัญชา ดังนี้

- 2.1 กองสารบรรณ
- 2.2 กองการพนักงาน
- 2.3 กองสถิติ
- 2.4 กองการสถานที่
- 2.5 กองพนักงานสัมพันธ์

3. ฝ่ายบัญชีและการเงิน มีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับบัญชีและการเงิน พัสดุและทรัพย์สินของโรงงานยาสูบ มีหัวหน้าฝ่ายเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ ขึ้นตรงต่อผู้ว่าราชการยาสูบ มีหน่วยงานในบังคับบัญชา ดังนี้

- 3.1 กองธุรการ
- 3.2 ส่วนการบัญชี มีหน่วยงานแยกย่อยออกไป ดังนี้
 - 3.2.1 กองบัญชีประมวล
 - 3.2.2 กองบัญชีทั่วไป
 - 3.2.3 กองบัญชีทุน

3.2.4 กองบัญชีไรยาสูบ

3.3 ส่วนการเงิน มีหน่วยงานแยกย่อยออกไป ดังนี้

3.3.1 กองรับเงิน

3.3.2 กองจ่ายเงิน

3.3.3 กองคอมพิวเตอร์

4. ฝ่ายผลิต มีหน้าที่ดำเนินการและควบคุมการผลิตยาสูบให้เป็นไปตามมาตรฐาน และเป้าหมายที่กำหนด มีหัวหน้าฝ่ายเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ ขึ้นตรงต่อผู้อำนวยการยาสูบ มีหน่วยงานในบังคับบัญชา ดังนี้

4.1 กองธุรการ

4.2 โรงงานผลิตยาสูบ มี 4 โรงงาน คือ โรงงานผลิตยาสูบ 1 โรงงานผลิตยาสูบ 3 โรงงานผลิตยาสูบ 4 และโรงงานผลิตยาสูบ 5 แต่ละโรงงานมีหน่วยงานในบังคับบัญชา ดังนี้

4.2.1 กองธุรการ

4.2.2 กองการไต่สวน

4.2.3 กองมวนและบรรจุ

4.2.4 กองซ่อมบำรุง

5. ฝ่ายขาย มีหน้าที่ดำเนินการขายยาสูบของโรงงานยาสูบ สั่งซื้อยาสูบจากต่างประเทศและพิจารณาหาทางส่งเสริมการขาย มีหัวหน้าฝ่ายเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ ขึ้นตรงต่อผู้อำนวยการยาสูบ มีหน่วยงานในบังคับบัญชา ดังนี้

5.1 กองธุรการ

5.2 ส่วนส่งเสริมและตรวจตลาด

5.3 ส่วนการจำหน่าย มีหน่วยงานแยกย่อยออกไป ดังนี้

5.3.1 กองขาย

5.3.2 กองโกดังยาสูบ

5.3.3 กองโฆษณาประชาสัมพันธ์

6. ฝ่ายจัดหาและรักษาพัสดุ มีหน้าที่ดำเนินการจัดหา เก็บรักษาวัสดุสิ่งของ อุปกรณ์ และเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ เพื่อใช้ในกิจการของโรงงานยาสูบ มีหัวหน้าฝ่ายเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ ขึ้นตรงต่อผู้อำนวยการยาสูบ มีหน่วยงานในบังคับบัญชา ดังนี้

- 6.1 กองตุรการ
- 6.2 กองจัดซื้อในประเทศ
- 6.3 กองจัดซื้อต่างประเทศ
- 6.4 กองออกของ
- 6.5 กองรักษาพัสดุ

7. ฝ่ายไร มีหน้าที่ดำเนินการจัดซื้อ รุกกาน และอบไอบยาภายในประเทศตามที่ได้รับมอบหมาย มีหัวหน้าฝ่ายเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ ชั้นตรงต่อผู้อำนวยการยาสูบ มีหน่วยงานในบังคับบัญชาทั้งในส่วนกลาง และ ส่วนภูมิภาค ดังนี้

- 7.1 ส่วนกลาง ประกอบด้วย
 - 7.1.1 กองตุรการ
 - 7.1.2 กองพัสดุไร
 - 7.1.3 โรงอบไอบยาคลองเตย มีหน่วยงานแยกย่อยออกไป ดังนี้
 - 7.1.3.1 กองตุรการ
 - 7.1.3.2 กองอบไอบยา
- 7.2 ส่วนภูมิภาค ประกอบด้วย
 - 7.2.1 กองตุรการ
 - 7.2.2 กองบัญชี
 - 7.2.3 กองสถานีไอบยา
 - 7.2.4 กองคุมมอัสระ

8. ฝ่ายช่าง มีหน้าที่ดำเนินการออกแบบ จัดหา สร้าง คัดแปลง ปรับปรุง ติดตั้ง โยกยาย ซ่อมบำรุงรักษาเครื่องจักร เครื่องกำเนิดพลังงาน ระบบส่งพนักงาน ยานพาหนะ เครื่องมือ เครื่องใช้ อุปกรณ์และอะไหล่เครื่องจักรในการผลิต และ การสาธารณสุขโรค ให้บริการเกี่ยวกับงานช่าง ตามที่ได้รับมอบหมาย จัดพิมพ์ของบุหรี และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ มีหัวหน้าฝ่ายเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ ชั้นตรงต่อผู้อำนวยการยาสูบ มีหน่วยงานในบังคับบัญชา ดังนี้

- 8.1 กองตุรการ
- 8.2 โรงงานช่างกล มีหน่วยงานแยกย่อยออกไป ดังนี้
 - 8.2.1 กองตุรการ
 - 8.2.2 กองเครื่องมือกล

- 8.2.3 กองบริการช่าง
- 8.2.4 กองจัดหาและรักษาพัสดุช่างกล
- 8.2.5 กองผลิตอุปกรณ์
- 8.2.6 กองพัสดุ
- 8.3 โรงพิมพ์ มีหน่วยงานแยกย่อยออกไป ดังนี้
 - 8.3.1 กองธุรการ
 - 8.3.2 กองการแยกสีและออกแบบ
 - 8.3.3 กองการทำแม่พิมพ์
 - 8.3.4 กองการพิมพ์
 - 8.3.5 กองตัด และตรวจสอบสิ่งพิมพ์
 - 8.3.6 กองซ่อมและบำรุงรักษา

9. ฝ่ายวิจัย มีหน้าที่ดำเนินการค้นคว้า วิเคราะห์ วิจัย และทดลองเกี่ยวกับผลการผลิตในยาสูบ สารปรุง สารวัตถุบางอย่างที่ใช้ในการผลิต เพื่อปรับปรุงคุณภาพ และลดต้นทุนการผลิต ตรวจสอบคุณภาพวัตถุดิบ สารปรุงยาสูบ สารวัตถุต่าง ๆ ที่เข้ามาใช้ในการผลิต เพื่อให้มีคุณภาพตรงตามที่ต้องการ มีหัวหน้าฝ่ายเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ ชั้นตรงต่อผู้อำนวยการยาสูบ มีหน่วยงานในบังคับบัญชา ดังนี้

- 9.1 ส่วนกลาง ประกอบด้วย
 - 9.1.1 กองธุรการ
 - 9.1.2 ส่วนวิทยาศาสตร์ มีหน่วยงานแยกย่อยออกไปดังนี้
 - 9.1.2.1 กองวิจัย
 - 9.1.2.2 กองวิเคราะห์
 - 9.1.2.3 กองทดลอง
 - 9.1.2.4 กองมาตรฐานใบยา
- 9.2 ส่วนภูมิภาค มีเพียงแห่งเดียว คือ สถานีทดลองยาสูบ แม่โจ้ มีหน่วยงานแยกย่อยออกไป ดังนี้
 - 9.2.1 กองธุรการ
 - 9.2.2 กองเกษตรกรรม
 - 9.2.3 กองดินและปุ๋ย

9.2.4 กองโรควิทยา

9.2.5 กองเกษตรวิศวกรรม

10. ฝ่ายสวัสดิการ มีหน้าที่ดำเนินการสงเคราะห์ช่วยเหลือพนักงานยาสูบในด้านสวัสดิการ มีหัวหน้าฝ่ายเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ ขึ้นตรงต่อผู้อำนวยการยาสูบ มีหน่วยงานในบังคับบัญชา ดังนี้

10.1 กองธุรการ

10.2 กองสวัสดิภาพสงเคราะห์

10.3 กองบรรณารักษ์

10.4 กองศึกษาสงเคราะห์

11. ฝ่ายการแพทย์ มีหน้าที่ดำเนินการตรวจรักษา และป้องกันโรคแก่พนักงานยาสูบและครอบครัว รวมทั้งการตรวจร่างกายก่อนเข้าทำงาน การตรวจร่างกายประจำปี และการวางแผนครอบครัว มีหัวหน้าฝ่ายเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ ขึ้นตรงต่อผู้อำนวยการยาสูบ มีหน่วยงานในบังคับบัญชา ดังนี้

11. 1 กองธุรการ

11. 2 กองบัญชีและพัสดุ

11. 3 กองเภสัชกรรม

11. 4 กองพยาบาล

11. 5 กองรังสี

11. 6 กองพยาธิวิทยา

11. 7 กองผิวหนังและกามโรค

11. 8 กองอายุรกรรม

11. 9 กองสูตินรีเวช

11.10 กองศัลยกรรม

11.11 กองทันตกรรม

11.12 กองกุมารเวช

12. ส่วนการโยธา มีหน้าที่ดำเนินการออกแบบ คำนวณสถาปัตยกรรม และ วิศวกรรม คำนวณราคา ควบคุมการก่อสร้าง ซ่อมแซมแก้ไข คัดแปลงอาคารสถานที่ และสำรวจทำแผนที่รายละเอียดเขตที่ดินของโรงงานยาสูบ มีหัวหน้าส่วนเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ ขึ้นตรงต่อผู้อำนวยการยาสูบ มีหน่วยงานในบังคับบัญชา ดังนี้

- 12.1 กองธุรการ
- 12.2 กองอาคารและที่ดิน
- 12.3 กองสถาปัตยกรรม
- 12.4 กองวิศวกรรม
- 12.5 กองก่อสร้าง
- 12.6 กองคำนวณวัสดุและราคา

13. ส่วนการขนส่ง มีหน้าที่ดำเนินการขนส่งเพื่อกิจการของโรงงานยาสูบ ในส่วนกลาง จัดทำ ควบคุมการใช้ ดูแลและเก็บรักษายานพาหนะ น้ำมันเชื้อเพลิง น้ำมันหล่อลื่น และการซ่อมบำรุงยานพาหนะ มีหัวหน้าส่วนเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ ขึ้นตรงต่อผู้อำนวยการยาสูบ มีหน่วยงานในบังคับบัญชา ดังนี้

- 13.1 กองธุรการ
- 13.2 กองขนส่ง
- 13.3 กองพัสดุและคลังน้ำมัน
- 13.4 กองยานพาหนะ

14. ส่วนการงบประมาณ มีหน้าที่ดำเนินการรวบรวมจัดทำงบประมาณประจำปี และ งบประมาณเพิ่มเติมระหว่างปีของโรงงานยาสูบ ควบคุม เสนอแนะ ให้ขอคิดเห็นในการใช้จ่ายเงิน งบประมาณให้เป็นไปตามประมาณการ และตามระเบียบว่าด้วยวิธีการงบประมาณ มีหัวหน้าส่วนเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ ขึ้นตรงต่อผู้อำนวยการยาสูบ มีหน่วยงานอยู่ในบังคับบัญชา ดังนี้

- 14.1 หน่วยงานธุรการ
- 14.2 กองบริหารงบประมาณ
- 14.3 กองประเมินผลและรายงาน

นโยบายในการดำเนินงานของโรงงานยาสูบ

นโยบายทั่วไป

1. ผลิตและจำหน่ายยาสูบ เพื่อสนองความต้องการของประชาชนอย่างเพียงพอ เพื่อลดความนิยมการบริโภคยาสูบต่างประเทศ และยาสูบที่ไม่ถูกต้องลักษณะ
2. ในฐานะที่เป็นรัฐวิสาหกิจประเภทหารายได้ให้รัฐ จะต้องดำเนินการหารายได้ให้รัฐมากที่สุด แต่จะไม่มุ่งหากำไรจนทำให้เกิดปัญหาทางด้านสุขภาพของประชาชน หรือทำให้ผู้บริโภคเดือดร้อน
3. ปฏิบัติตามกฎหมาย ขอบบังคับ ระเบียบ แบบแผนที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด จะได้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ประกอบการรายอื่น และแสวงหาแนวทางเพื่อให้มีการกำหนดนโยบายถาวรให้ประชาชนบริโภคเฉพาะยาสูบที่ผลิตในประเทศเท่านั้น เพื่อมุ่งหวังให้การบริหารงานอุตสาหกรรมยาสูบ เป็นของรัฐสืบไปอย่างต่อเนื่อง ไม่หยุดชะงักหรือเปลี่ยนแปลงเนื่องจากมีผลประโยชน์ หรืออิทธิพลอื่นใดมากกว่ากายแทรกแซง

นโยบายการตลาด

1. พัฒนาด้านการตลาดอย่างจริงจัง ขยายการจำหน่ายสู่ผู้บริโภคอย่างกว้างขวางในราคาที่เป็นธรรม ศึกษาวิจัยการตลาดและส่งเสริมการพัฒนา รูปแบบของยาสูบให้ เป็นไปตามความต้องการของการตลาด
2. วางมาตรการดูแลและควบคุมมิให้มีการจำหน่ายยาสูบสูงกว่าราคาที่กำหนด เพื่อมิให้ลูกค้าเอาเปรียบผู้บริโภค
3. แสวงหาแนวทางเพื่อสร้างค่านิยมยาสูบที่ผลิตภายในประเทศแก่ตลาด เพื่อกันมิให้บุหรี่ต่างประเทศเข้ามาจำหน่าย
4. ส่งเสริมให้มีการจำหน่ายบุหรี่ไปต่างประเทศ

นโยบายการผลิต

1. จัดให้มีการผลิตเพียงพอแก่ความต้องการของตลาดอย่างต่อเนื่อง
2. เร่งรัดปรับปรุงการผลิตเพื่อใช้กำลังผลิตที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยใช้ระบบ

กลุ่มสร้างคุณภาพงาน (Q.C. Circle)

3. นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในกระบวนการผลิต เพื่อปรับปรุงคุณภาพ เพิ่มผลผลิต และลดต้นทุน
4. กระจายกำลังผลิตจากส่วนกลางไปสู่ภูมิภาค เพื่อใกล้แหล่งผลิตไยไทย และสร้างงานในชนบทตามนโยบายของรัฐบาล

นโยบายการจัดทาวัตถุดิบ

1. ใช้วัตถุดิบที่มีแหล่งผลิตในประเทศให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้
2. ส่งเสริมการนำหลักวิชาการบริหารสินค้าคงเหลือมาใช้ในการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด
3. ศึกษาวิเคราะห์ระเบียบข้อบังคับในการจัดทาวัตถุดิบ เพื่อแสวงหาแนวทางที่จะลดอัตราการสะสมสินค้าคงเหลือให้อยู่ในอัตราที่เหมาะสม

นโยบายการเงินและการลงทุน

1. นโยบายการเงิน จะใช้แหล่งเงินทุนในและนอกประเทศ หรือวิธีการอื่นที่จะได้รับประโยชน์มากที่สุด
2. นโยบายการลงทุน โรงงานยาสูบจะลงทุนโดยตนเองจากแหล่งเงินทุนต่าง ๆ จะไม่รวมลงทุนกับเอกชนทั้งในและนอกประเทศ
3. แสวงหาแนวทางให้รัฐปรับปรุงอัตราส่วนแบ่งของกำไรสุทธิ ให้มีส่วนแบ่งของการลงทุนเพิ่มขึ้นให้เพียงพอแก่การขยายกิจการ

นโยบายการวิจัยและพัฒนา

1. ร่วมกับสถาบันที่เกี่ยวข้องของกับอุตสาหกรรมยาสูบที่เป็นของรัฐบาล ทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ เพื่อการวิจัยและพัฒนา
2. ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเทคนิคต่าง ๆ เพื่อใช้ในกิจการ
3. ลดความสิ้นเปลืองสูญเสียเปล่าทั้งด้านพลังงาน วัสดุ และแรงงาน
4. ส่งเสริมให้มีการนำวัสดุที่เคยทิ้งสูญเสียเปล่ากลับมาใช้ในการผลิต
5. ศึกษา วิจัย รวบรวม ติดตามผลการใช้วัตถุดิบอย่างมีระบบ เพื่อเป็นข้อมูลย้อนกลับ สำหรับการพิจารณากำหนดรายละเอียดมาตรฐานของวัตถุดิบเพื่อการจัดทาวัตถุดิบ

6. ศึกษา วิเคราะห์ และติดตามผลกระทบที่ผลิตภัณฑ์ที่ต่อประชาชนเป็นประจำเพื่อจะได้แก้ไขผลเสียหายได้ทันเหตุการณ์
7. ศึกษา วิจัย เพื่อปรับปรุงคุณภาพยาสูบในประเทศ

นโยบายพัฒนาองค์การและการจัดการ

เร่งรัดพัฒนาองค์การตามแนวทางดังต่อไปนี้

1. ปรับปรุงแก้ไขระเบียบ ข้อบังคับของโรงงานยาสูบให้เหมาะสมกับสถานการณ์
2. ปรับปรุงโครงสร้างการบริหาร และการจัดหน่วยงานบังคับบัญชาให้เกิดประสิทธิภาพ มีความสิ้นเปลืองสูญเปล่าน้อยที่สุด
3. พัฒนาทรัพยากรบุคคลที่มีอยู่ในโรงงานยาสูบให้ตระหนักถึงความเป็นเจ้าของ และมีผลประโยชน์ร่วมกัน ปรับปรุงการจัระบบบริหารงานบุคคลให้โอกาส แก่บุคลากรได้มีความก้าวหน้าขึ้น ตามความรู้ความสามารถในระบบคุณธรรม (Merit System)
4. ปรับปรุงการแรงงานสัมพันธ์ และสวัสดิการให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อสร้างความสามัคคีอันดีให้เกิดขึ้นทั่ว โรงงานยาสูบ ก่อให้สร้างระบบการจูงใจตามผลการปฏิบัติงาน เพื่อเกิดขวัญ กำลังใจ ความรับผิดชอบ และการอุทิศตนให้กับโรงงานยาสูบ
5. ปรับปรุงและพัฒนาการจัดการทุกระบบ และให้พิจารณานำเทคโนโลยีทางการจัดการที่เหมาะสมมาใช้ เพื่อให้การบริหารมีความกระชับตัว เป็นไปอย่างมีระบบแบบแผน รวมทั้งจัดให้มีการวางแผนการปฏิบัติงานระดับต่าง ๆ ขึ้น
6. ให้มีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนวิสาหกิจ และนโยบายของทางราชการ

ภารกิจหลักของโรงงานยาสูบ

ภารกิจหลักของโรงงานยาสูบ คือหารายได้ให้รัฐตามที่รัฐกำหนด โดยการผูกขาดการผลิต และจำหน่ายยาสูบภายในประเทศ ให้เพียงพอกับความต้องการของประชาชนผู้บริโภคทุกระดับ และรักษามาตรฐานคุณภาพของยาสูบแต่ละตราให้ถูกต้องกับรสนิยมของผู้บริโภคอยู่เสมอ

บุคลากรปฏิบัติงานในโรงงานยาสูบ

โรงงานยาสูบมีจำนวนพนักงานในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2527 จำนวนทั้งสิ้น 8,207 คน เป็นพนักงานชาย 5,775 คน พนักงานหญิง 2,632 คน โดยแบ่งเป็น

ก. พนักงานรายเดือน	2,945 คน
ข. พนักงานรายชั่วโมง	3,642 คน
ค. พนักงานรายวันประจำ	1,620 คน

นอกจากนี้ยังมีพนักงานรายวันชั่วคราว ซึ่งจ้างตามความจำเป็น เป็นครั้งคราวตามฤดูกาล อีกประมาณ 682 คน

กำลังผลิต

โรงงานยาสูบ มีกำลังผลิตยาสูบจากโรงงานผลิตยาสูบทั้ง 4 แห่ง คือ

โรงงานผลิตยาสูบ 1 หรือ ร.ย.ส. 1 มีกำลังผลิตบุหรี่ไม่มีก้นกรองรสเวอร์รี่เนี้ยวันละ 7.28 ล้านมวน

โรงงานผลิตยาสูบ 3 หรือ ร.ย.ส. 3 มีกำลังผลิตบุหรีก้นกรองรสเวอร์รี่เนี้ย และ รสอเมริกันวันละ 11.04 ล้านมวน

โรงงานผลิตยาสูบ 4 หรือ ร.ย.ส. 4 มีกำลังผลิตบุหรีก้นกรองรสเวอร์รี่เนี้ยวันละ 10.6 ล้านมวน และบุหรีไม่มีก้นกรองรสเวอร์รี่เนี้ย วันละ 5 ล้านมวน

โรงงานผลิตยาสูบ 5 หรือ ร.ย.ส. 5 มีกำลังผลิตบุหรีก้นกรองรสอเมริกันวันละ 50 ล้านมวน และไม่มีก้นกรองอีกวันละ 2.6 ล้านมวน

ส่วนโรงงานผลิตยาสูบ 2 หรือ ร.ย.ส. 2 เดิมตั้งอยู่ที่สะพานเหลือง ถนนพระราม 4 ไต่ย้ายมารวมกับ ร.ย.ส. 3 ในบริเวณคลองเตย เพราะอาคารเดิมชำรุด เป็น ร.ย.ส. 3 หน่วย 2 ปัจจุบันหยุดทำการผลิตแล้ว

ดังนั้น เมื่อรวมกำลังการผลิตทั้ง 4 โรงงาน จะมีกำลังผลิตบุหรีก้นกรอง วันละ 71.64 ล้านมวน หรือปีละ 16,907 ล้านมวน ส่วนบุหรีชนิดไม่มีก้นกรองสามารถผลิตได้วันละ 14.88 ล้านมวน หรือปีละ 3,511.68 ล้านมวน โดยการคำนวณ จากวันทำงานปกติซึ่งในปีหนึ่งมี 236 วัน เนื่องจากหยุดงานในวันเสาร์และวันอาทิตย์ 104 วัน วันหยุดนักขัตตฤกษ์ 15 วัน และวันหยุดพักผ่อนประจำปีของพนักงาน ปีละ 10 วัน